

Özgün Baskıresim Derslerinde Disiplinlerarası Yaklaşımların Akademik Başarıya Etkisi *

The Effect of the Interdisciplinary Approaches on Academic Success in Printmaking Courses

Murat ASLAN¹, Güler AKALAN²

¹Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitimi, murataslan@gazi.edu.tr

²Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitimi, akalan@gazi.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 04.10.2020

Yayına Kabul Tarihi: 04.12.2020

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde yer alan, özgün baskıresim derslerinde, disiplinlerarası yaklaşıma dayalı bir öğrenme ortamı oluşturulmasının öğrencilerin akademik başarılarına etkisini belirlemektir. Araştırmada nicel ve nitel yöntemin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemlerinden sıralı açıklayıcı desen yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel verilerini toplamak için yarı deneysel desen türlerinden "sontest eşleştirilmiş kontrol gruplu desen" modeli kullanılmıştır. Nitel verilerde ise "görüşme formu" yaklaşımı kullanılmıştır. Uzmanların deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin resimlerini puanlaması sonucu elde edilen puanların karşılaştırılmasında nonparametrik istatistik tekniklerinden Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Durum çalışması deseni kapsamında görüşme formu yöntemiyle elde edilen veriler kod ve kategorilere ayrılarak yazıya dökülmüştür. Elde edilen bu veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; disiplinlerarası yaklaşımlara göre hazırlanmış öğretim yöntemlerinin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim yöntemlerine göre hazırlanmış ders içeriğinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin baskıresim çalışmaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar; disiplinlerarası yaklaşımla oluşturulan baskıresim dersinin öğrencilerin baskı tekniklerini öğrenmelerinde etkili olduğunu ve öğrencilerin düşüncelerini sınırlar olmadan özgür bir şekilde yansıtmalarına, istedikleri teknik ve her türlü malzemeyi kullanmalarına fırsat verildiğinde daha yaratıcı ve özgün çalışmalar yapabildiklerini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Sanat eğitimi, Disiplinlerarası yaklaşım, Baskıresim.

* **Alıntı:** Aslan, M. ve Akalan, G. (2020). Özgün Baskıresim Derslerinde Disiplinlerarası Yaklaşımların Akademik Başarıya Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 1343-1359.

ABSTRACT

The purpose of this research; to determine the effect of creating a learning environment based on the interdisciplinary approach on academic achievement of students in printmaking courses given in the Fine Arts Education Departments of Education Faculties in Turkey. The explanatory sequential design method, which is one of the mixed research methods in which quantitative and qualitative methods are combined, was used in the research. In order to collect the quantitative data of the study, "posttest matched design with control group" model was used from the quasi-experimental design types. For the qualitative data "interview form" approach was used. From non-parametric statistical techniques the Mann-Whitney U Test was used for scores, obtained from grading of the paintings of the students in the experimental and control groups, to be compared by experts. The data obtained by the interview form method within the scope of the case study design has been written by classifying into codes and categories. These data were analyzed by content analysis method. As a result of the research, it is seen that there is a significant difference between the printmaking studies of experimental group students who applied the teaching methods prepared according to interdisciplinary approaches and the studies of the control group students who applied the course content prepared according to the traditional teaching methods. These results show that printmaking course which is formed with interdisciplinary approach is effective for students to learn printing techniques and make more creative and original studies when they are given the opportunity to reflect their thoughts freely without limits and to use any technique and all kinds of materials they want.

Keywords: *Art education, Interdisciplinary approach, Printmaking,*

GİRİŞ

Günümüz sanat eğitimi; sanatın farklı disiplinleriyle bağlar kurabilen, değişik çözüm yolları geliştirebilen ve çevresine farklı açılardan bakabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bireyin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için farklı yönlerinin ortaya çıkmasına olanak sağlayan tekniklerin uygulanması ve bu doğrultuda öğretim stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Disiplinlerarası öğretim, farklı disiplinlere ait bilgi ve becerileri anlamlı bir biçimde bir araya getirme ve kullanma yönünde etkili bir strateji olarak görülmektedir. "Disiplinlerarası öğretimde belirli bir kavram (ya da problem, konu) temel alınarak, bu kavrama değişik yönlerden ışık tutabilecek bilgi ve beceriler ilgili alanlardan alınarak bütünleştirilir. Burada temel amaç, dersin konusunu teşkil eden kavramın incelenmesi

olmakla birlikte, bu süreçte rol alan değişik konu alanlarının kavramla ilgili bilgi ve becerilerinin öğrenilmesi de önemlidir” (Yıldırım, 1996, s.89).

Bireyin yaratıcı yönünü ortaya çıkarma hedefi ile zaman içerisinde farklı sanat eğitimi yaklaşımları oluşmuştur. Bu yaklaşımların uygulanması ve elde edilen geri dönüşler ile geliştirilmesi etkili bir sanat eğitiminin nasıl verilebileceğine yönelik ipuçları taşımaktadır. J. Paul Getty Vakfı 1982 yılında ABD’de, ülkede bulunan resmi okullarda sanat eğitiminin kalitesini ve düzeyini arttırmak adına Getty Güzel Sanatlar Eğitimi Merkezini kurmuştur (Eisner, 1998, s.4).

1982 yılında kurulan Getty Güzel Sanatlar Merkezinde dört disiplinin uyumunu öngören görsel sanatlar yaklaşımı benimsenmiş olup, bu dört disiplin; sanat tarihi, sanat eleştirisi, uygulama ve estetik aşamalar olarak ayrılmıştır. Bu yeni ortaya atılmış olan kuram W. Dwaine Greer tarafından Disipline Dayalı Sanat Eğitimi (Disipline Based Art Education) olarak adlandırılmıştır (Özsoy, 2007, s.188). Johnson (1999, s.13)’a göre, Disipline Dayalı Sanat Eğitimi’nde alınan sonuçlar önem arz etmektedir. DDSE doğaçlamayı, yaratıcılığı, sanat yapıtlarını çeşitlendirmeyi, düşünmeyi ve tartışmayı olanaklı kılmaktadır. Johnson’un gerçekleştirdiği uygulamalar sonucunda, öğrencilerin yüksek başarı gösterdikleri, öğrenmeye istekli oldukları ve yüksek oranda derslere devam ettikleri tespit edilmiştir.

Eğitim kurumlarındaki uygulamalar genellikle tek bir doğruya odaklanmış ve yalnızca var olan bilgiyi ölçmeye yönelik oluşturulmuştur. Eğitim kurumlarımızdaki geleneksel öğretim, akademik disiplinleri ayrı ayrı ele alarak uygulamaktadır. Böyle bir yaklaşım içerisindeki disiplinlerarasındaki sınırlar yaratıcılığı kısıtlı hale getirmektedir (Beane, 1993, s.18-23; Eisner, 1983, s.48-55).

Disiplinlerarası öğretimin en önemli kazanımlarından biri öğrenciye çok yönlü bir düşünme becerisi kazandırarak yaratıcı, eleştirel ve analitik düşünebilme, karar verebilme yetilerini geliştirmesi açısından günümüz eğitim sisteminde büyük öneme sahiptir. Böyle bir yaklaşım içerisinde birey belirli bir konu hakkında sınırlı bir bakış

açısından kurtulacak ve diğer disiplinlerden sağladığı kazanımları amacına ulaşma yolunda bir araç olarak kullanacaktır.

Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzde sanat eğitimi de tüm dünyada yeni yaklaşımlarla ele alınan bir alandır. Bu yenilikçi yaklaşımlar sanatın tüm disiplinlerini etkilediği gibi özgün baskiresim alanını da etkileyip yeni arayışlara yönelmesine neden olmuştur. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra farklı disiplinlerin bir arada kullanımının getirdiği yenilikçi yaklaşımlarla sanat yeniden sorgulanmaya başlanmıştır (Esmer, 2014).

Sanat eğitiminde teknik, şüphesiz bir araçtır. Sanatçı, sanatsal düşüncelerini gerçekleştirirken diğer disiplinlerden de yararlanarak birçok tekniği bir arada kullanabilir. Önemli olan bu sanatsal düşünceleri tasarlaması ve tasarımı gerçekleştirerek görsel kılabilmesidir (Akalın, 2000, s.145-146).

20. yüzyılda, sanat disiplinleri arasındaki etkileşim sonucu sanatlar arasında bağlar gelişmiştir. Gelişen teknolojiyle birlikte günümüz sanat anlayışının da değiştiğini söyleyebiliriz. Her bir sanat dalı kendi arasında disiplinlerarası bir etkileşim içinde birbirini etkileyerek zenginleştirmiştir. Baskiresim teknikleri de çağın teknolojik olanakları ile birlikte gelişerek plastik sanatlardan alanından birçok sanatçının ilgisini çekmiştir.

Baskiresim; ağaç, linol, metal, ipek veya taş gibi çeşitli malzemeler kullanılarak, doğrudan veya kalıplar yoluyla kâğıt veya benzeri malzemeler üzerine basılan resimlere denir. İnsanlık tarihi kadar eski olan baskı tekniklerinin gelişimine baktığımızda, matbaanın keşfinden, fotoğrafın bulunuşuna kadar pek çok kırılma anlarının olduğu görülmektedir. Bazı teknikler ihtiyaç gereği ya da tesadüfen, bazıları ise birçok denemeler sonucunda ortaya çıkmıştır. Baskiresim tekniği, deneme ve araştırmalara açık olan bir sanat dalı olmasıyla zamanımızın en önemli anlatım yollarından biri durumundadır.

Geleneksel yaklaşımlardan deneysel doğru giden süreçte baskı sanatlarında çok yönlü yapılar ortaya çıkmıştır. Günümüzde sanatçıların birçoğu baskiresimlerini bir araya

getirerek bir düzenlemenin objeleri olarak tasarlamıştır. Farklı şekillerde bir arada yer alan bu parçalar, yeni ifade biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Sergilerde belirli bir yerleştirme planıyla yer alan bu eserler; teknik ve teknolojik gelişmeleri yansıtmaktadır. Hem teknolojiye gelişmeler hem de yeni yöntem arayışları 20. ve 21. yüzyılda baskiresmi basımdaki sınırının çok ötesinde uygulamalara götürmüştür (Ateş, 2017, s.204-207).

Sanat eğitimi veren kurumlarımızda günümüz sanat anlayışıyla birlikte, yaratıcılığın ön planda tutulduğu ve plastik sanatların birbirleriyle etkileşim içinde olduğu disiplinlerarası yaklaşımların kullanıldığı ders içeriklerinin oluşturulması gerekmektedir. Özgün baskiresim sanatı da öğrencilere birçok farklı malzemeyle kendini ifade etme olanağı sağlaması ve yaratıcılığa olan katkısı yönünden düşündüğümüzde plastik sanatlar içerisinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Disiplinlerarası yaklaşımla oluşturulmuş bir ders içeriğinde öğretmen adaylarının baskı tekniklerini daha iyi kavrayacağı, derse olan ilgilerinin artacağı, farklı alanlarla bağlar kurarak daha özgün ve yaratıcı işler ortaya koyabilecekleri düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde yer alan, özgün baskiresim derslerinde, disiplinlerarası yaklaşıma dayalı bir öğrenme ortamının öğrencilerin akademik başarılarına etkisini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda disiplinlerarası yaklaşımla desteklenmiş öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim uygulamalarının gerçekleştirildiği kontrol grubu öğrencilerinin ders kapsamında yaptıkları baskiresim çalışmalarından elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna yanıt aranarak, disiplinlerarası yaklaşımla desteklenmiş öğretimin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, geleneksel baskiresim tekniklerinin öğrenimine, derse olan ilgilerine, farklı yöntemleri bir arada kullanılmasının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine, sanatsal tasarımlarına ve elde ettikleri kazanımların öğretmenlik mesleklerine katkısı var mıdır? sorularına da cevap aranacaktır.

YÖNTEM

Araştırmada nicel ve nitel yöntemin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında deneysel desen türlerinden yarı deneysel desen, nitel kısmında ise durum çalışması deseninde görüşme formu yaklaşımı kullanılmıştır.

Yapılan araştırmada; deney grubunda yer alan öğrencilere istedikleri teknik ve yöntemle disiplinlerarası anlayışla uygulatılan baskiresimlere verilen puanlar ile kontrol grubunda yer alan öğrencilere geleneksel yöntemle dayalı tek bir teknikle uygulatılan çalışmaların sanatsal ifade, kompozisyon, teknik beceri, yaratıcılık ve toplam puanları arasında farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Öğrenci çalışmalarını puanlayan 3 uzmanın puanlarının ayrı ayrı deney ve kontrol grupları sanatsal ifade, kompozisyon, teknik beceri, yaratıcılık ve toplam puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı, yarı deneysel desen türlerinden sontest eşleştirilmiş kontrol gruplu desen modeli kullanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 1. Sontest Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen

Grup		İşlem	Son Test
D (Deney)	M	X	O1
K (Kontrol)	M		O2

Yukarıdaki şekilde; D deney grubu, O1 ve O2 deney grubunun ve kontrol grubunun sontest ölçümleri, M deneklerin gruplara ayrılmasında eşleştirilmeye çalışılarak işlem gruplarına seçkisiz atanmışlardır. X ise deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni (deneysel değişkeni) göstermektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2008, s.151).

Çalışma Grubu

Yapılan araştırmada Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Seçmeli Sanat Atölye Özgün Baskiresim dersini alan 3. Sınıf öğrencilerinden deney grubunda yer alan 17 öğrenci ve kontrol grubunda yer alan 17

öğrenci olmak üzere toplamda 34 öğrenci ile çalışılmıştır. Öğrencilerin baskiresim çalışmaları 3 uzman tarafından değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Öğrencilere yaptırılan resimlerin değerlendirilmesi için sanatsal ifade, kompozisyon, teknik beceri ve yaratıcılık olmak üzere 4 başlık altında, her bir başlık kendi içinde 4 (çok iyi), 3 (iyi), 2 (orta), 1 (zayıf) olarak puanlanacak şekilde değerlendirme formu oluşturulmuştur. Puanlanan resim değerlendirme formunda uzman görüşü alınarak görüş ayrılığı ve görüş birliğine dayalı madde güvenilirliği belirlenmiştir. Puanlayıcılar arası uyum için Fleiss'in Kappa katsayısı kullanılmıştır. Veri toplama yöntemlerinden bir diğeri olarak öğrencilerin deneysel işlem sonrasında, özgün baskiresme ve disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan ders sürecine ilişkin düşüncelerini öğrenmek amacıyla nitel araştırma kapsamında görüşme formu yaklaşımı kullanılmıştır.

Deneysel İşlem

Araştırmada seçmeli sanat atölye özgün baskiresim dersi alan 34 öğrenciden seçkisiz atama ile 2 grup seçilerek, gruplardan biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere gruplar oluşturulmuştur. Araştırma; 7 haftalık bir sürede, 4 saatlik bir ders olan seçmeli sanat atölye dersi kapsamında araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Uygulama süresince kontrol grubuna baskiresim tekniklerinden linol baskı tekniğine yönelik bilgiler içeren, geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulaması yaptırılmıştır. Deney grubunda ise disiplinlerarası yaklaşıma dayalı bir yol izlenerek geleneksel baskiresim teknikleriyle diğeri disiplinlerin birlikte kullanıldığı bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Uzmanların deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin resimlerini puanlaması sonucu elde edilen puanların karşılaştırılmasında nonparametrik istatistik tekniklerinden Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Durum çalışması deseni kapsamında görüşme formu yöntemiyle elde edilen veriler kod ve kategorilere ayrılarak yazıya dökülmüştür. Elde edilen bu veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Disiplinlerarası yaklaşımla gerçekleştirilen özgün baskiresim derslerinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin baskiresim çalışmalarının değerlendirme puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Resimlerini Puanlamasına İlişkin Ortalama Puanları Arasındaki Farklılığa Dair Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değerlendirme Formu	Grup	N	\bar{X}	S	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Sanatsal İfade	Deney	17	3,55	0,20	24,00	408,00	34,00	,000*
	Kontrol	17	3,04	0,41	11,00	187,00		
Kompozisyon	Deney	17	3,51	0,31	20,76	353,00	89,00	,057
	Kontrol	17	3,33	0,29	14,24	242,00		
Teknik Beceri	Deney	17	3,92	0,19	24,24	412,00	30,00	,000*
	Kontrol	17	3,49	0,29	10,76	183,00		
Yaratıcılık	Deney	17	3,45	0,35	23,88	406,00	36,00	,000*
	Kontrol	17	2,88	0,31	11,12	189,00		
Toplam Ortalama	Deney	17	14,43	0,75	24,71	420,00	22,00	,000*
	Kontrol	17	12,75	0,93	10,29	175,00		

*p<,05

Tablo 2'ye bakıldığında sanatsal ifade açısından istedikleri teknik ve yöntem ile çalışma yapan deney grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen ortalama puana ($\bar{X}=3,55$) bağlı sıra ortalamaları (24,00) ile geleneksel yöntem ile tek bir tekniğe dayalı çalışma yapan kontrol grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen ortalama puana ($\bar{X}=3,04$) bağlı sıra ortalamaları (11,00) arasında $U=34,00$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Kompozisyon açısından istedikleri teknik ve yöntem ile çalışma yapan deney grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen ortalama puana ($\bar{X}=3,51$) bağlı sıra ortalamaları (20,76) ile geleneksel yöntem ile tek bir tekniğe dayalı çalışma yapan kontrol grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen ortalama puana ($\bar{X}=3,33$) bağlı sıra ortalamaları

(14,24) arasında $U=89,00$, $p=,057>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Kompozisyon açısından deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yaptığı baskiresimlerin ortalama düzeylerinin denk olduğu görülmektedir.

Teknik beceri açısından istedikleri teknik ve yöntem ile çalışma yapan deney grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen ortalama puana (=3,92) bağlı sıra ortalamaları (24,24) ile geleneksel yöntem ile tek bir tekniğe dayalı çalışma yapan kontrol grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen puana (=3,49) bağlı sıra ortalamaları (10,76) arasında $U=30,00$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Yaratıcılık açısından istedikleri teknik ve yöntem ile çalışma yapan deney grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen ortalama puana (=3,45) bağlı sıra ortalamaları (23,88) ile geleneksel yöntem ile tek bir tekniğe dayalı çalışma yapan kontrol grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen ortalama puana (=2,88) bağlı sıra ortalamaları (11,12) arasında $U=36,00$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Genel değerlendirme sonucunda öğrencilerin baskiresimlerine verilen toplam puana ilişkin istedikleri teknik ve yöntem ile çalışma yapan deney grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen toplam ortalama puana (=14,43) bağlı sıra ortalamaları (24,71) ile geleneksel yöntem ile tek bir tekniğe dayalı çalışma yapan kontrol grubu öğrencilerinin baskiresimlerine verilen ortalama puana (=12,75) bağlı sıra ortalamaları (10,29) arasında $U=22,00$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Deney grubu öğrencilerinin disiplinlerarası yaklaşımla gerçekleştirilen özgün baskiresim derslerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Deney grubu öğrencilerinin özgün baskiresim derslerinde disiplinlerarası yaklaşımlara dayalı ders sürecine ilişkin görüşme bulguları olarak “Ders İçeriği, Derse Olan İlgi, Eser Değerlendirme, Kullanılan Teknikler, Kullanılan Malzeme, Sanatsal Çalışmalara Katkı, Baskı Resme Yönelik Ders Öncesi Tutum, Baskı Resme Yönelik Ders Sonrası Tutum, Derse Yönelik Olumlu Eleştiri, Derse Yönelik Olumsuz Eleştiri ve Mesleğe Katkı” olarak toplam 11 kategoriye ulaşılmıştır.

Ders içeriği kategorisi altında farklı teknik kullanımı, disiplin gerektiren alan, yaratıcılığa katkısı ve diğer çalışmalara katkısı kodlarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu ders kapsamında farklı teknikler kullanma fırsatı bulduklarını, bu yöntemle işlenen ders içeriğinin yaratıcı düşüncelerine olanak sağladığını, baskiresmin başlı başına disiplin gerektiren bir alan olduğunu ve diğer derslerde yaptıkları çalışmalara da katkı sağladığını vurgulamışlardır.

Derse Olan İlgi kategorisi altında beklentiyi karşılama, dersi sevme, özgür olma, motive etme, içerik zenginliği, ders dışında devamlılık kodlarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan baskiresim derslerinin içerik çeşitliliği yönünden ve teknik kısıtlama olmadığından dolayı daha özgür düşünebildiklerini söylemişlerdir. Böyle bir ders süreci de kendilerini motive ederek, derse karşı daha pozitif bir yaklaşım içerisinde olmalarını sağlamıştır.

Eser Değerlendirme kategorisi altında özgün tasarımlar koduna ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan baskiresim ders içeriğinin farklı teknikler öğrenmelerine ve bu teknikleri diğer disiplin alanlarıyla birleştirebilme olanağı sağlamasından dolayı daha özgün tasarımlar ortaya çıkarabildiklerini vurgulamışlardır.

Kullanılan teknikler kategorisi altında gravür baskı, ağaç baskı, serigrafi baskı, linol baskı kodlarına ulaşılmıştır. Öğrenciler disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan baskiresim ders sürecinde geleneksel yöntemlerden taş baskı haricindeki tüm tekniklerin yapım aşamalarını ve uygulamalarını öğrenmişlerdir. Deney grubu öğrencilerinin tamamının geleneksel baskiresim yöntemlerinden en az birini kullandıkları görülmektedir. Bu öğrencilerden ikisi farklı baskı tekniklerini bir arada kullanırken, diğerleri baskiresim tekniklerini diğer disiplinlerle birlikte kullanmayı tercih etmişlerdir.

Kullanılan malzeme kategorisi altında deri, seramik çamuru, alçı, cam, kumaş, tuval, atık malzeme, ağaç, tepsi, boynuz, kâğıt, akrilik boya, asfalt, plexiglass kodlarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin tamamı disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan baskiresim dersinde sınırlandırma olmadan istedikleri malzemeyi kullanabildiklerini söylemişlerdir.

Sanatsal çalışmalara katkı kategorisi altında farklı tasarımlar düşünme, teknik çeşitliliği, deneysel çalışma, estetik algı ve katkı sağlama kodlarına ulaşılmıştır. Öğrenciler disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan baskiresim ders içeriğinin deneysel çalışmalara imkân sağladığını ve birçok tekniği bir arada kullanarak farklı tasarımlar yaptıklarını, böyle bir ders içeriğinin diğer alanlardaki sanatsal çalışmalarına da katkı sağladığını vurgulamışlardır.

Baskiresme yönelik ders öncesi tutum kategorisi altında ön bilgi yok, ön bilgi var (linol baskı), olumsuz önyargı kodlarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunun ders öncesinde geleneksel baskiresim tekniklerini bilmediği ve baskı tekniklerine karşı olumsuz ön yargılarının olduğu, baskiresim teknikleri hakkında ön bilgisi olanların da bilgisinin sadece linol baskı tekniğiyle sınırlı olduğu görülmüştür.

Baskı resme yönelik ders sonrası tutum kategorisi altında ilgi uyandırma, öğrenmede etkili ve değerli bulma kodlarına ulaşılmıştır. Öğrenciler çoğunluğu disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan baskiresim ders içeriğinde öğretilenleri değerli bulup, baskiresim tekniklerini öğrenmede etkili olduğunu ve bu yöntemle uygulanan ders içeriğinin baskiresim tekniklerine karşı ilgi uyandırdığını belirtmişlerdir.

Derse yönelik olumlu eleştiri kategorisi altında eğitmen katkısı, severek yapma, teknikleri bir arada kullanma, etkili sonuçlar kodlarına ulaşılmıştır. Öğrenciler çoğunluğu disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan baskiresim dersinde farklı teknikleri bir arada kullanarak daha etkili çalışmalar yaptıklarını, dersin bu yöntemle uygulanmasından duydukları memnuniyeti ve çalışmalarını severek yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu eğitmenin ders sürecindeki ilgisinin ve motive edici olmasının da derse olan ilgilerini arttırdığını vurgulamışlardır.

Derse yönelik olumsuz eleştiri kategorisi altında ders saati yetersizliği ve atölye yetersizliği kodlarına ulaşılmıştır. Öğrenciler genel olarak dersin uygulama yönteminden memnun olsalar da özgün baskiresim dersinin seçmeli sanat atölye dersi olarak 4 saatlik bir ders sürecini kapsamamasından dolayı zaman sıkıntısı çektiklerini belirtmişlerdir. Baskı resim derslerinin daha kapsamlı bir ders olmasından dolayı ders

saatlerinin ve atölyenin fiziki durumunun geleneksel baskiresim tekniklerinin tamamını uygulamaya müsait olmadığını dile getirmişlerdir.

Mesleğe katkı kategorisi altında yaratıcı düşünme, katkı sağlama, aktif öğrenme, içerik zenginliği ve ilham verici kodlarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin tamamı, baskiresim tekniklerinin öğretmenlik mesleğinde öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerine, derse karşı ilgi duymalarına ve farklı yöntemler kullanılmasına katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Disiplinlerarası yaklaşımla gerçekleştirilen özgün baskiresim derslerinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin baskiresim çalışmalarının değerlendirme puanlarına ilişkin sonuçlar

Öğrencilerin toplam değerlendirme puanları incelendiğinde sanatsal ifade, teknik beceri ve yaratıcılık açısından, deney grubu öğrencilerinin puanları ile kontrol grubu öğrencilerinin puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Kompozisyon açısından bakıldığında deney grubu öğrencilerinin puanları ile kontrol grubu öğrencilerinin puanları arasında anlamlı bir farklılığın oluşmadığı görülmüştür. Disiplinlerarası yaklaşımlara göre hazırlanmış öğretim yöntemlerinin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim yöntemlerine göre hazırlanmış ders içeriğinin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin baskiresimlerini sanatsal ifade, kompozisyon, teknik beceri ve yaratıcılık açısından değerlendirilerek verilen toplam puanlara bakıldığında ise ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar disiplinlerarası yaklaşımla oluşturulan baskiresim dersinin öğrencilerin baskı tekniklerini öğrenmelerinde etkili olduğunu, onların düşüncelerini sınırlar olmadan özgür bir şekilde yansıtmalarına, istedikleri teknik ve her türlü malzemeyi kullanmalarına fırsat verildiğinde daha yaratıcı ve özgün çalışmalar yapabildiklerini göstermektedir.

Disiplinlerarası yaklaşımla gerçekleştirilen özgün baskıresim derslerinde deney grubu öğrencilerinin geleneksel baskıresim tekniklerinin öğrenimine, derse olan ilgilerine, farklı yöntemleri bir arada kullanılmasının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine, sanatsal tasarımlarına ve elde ettikleri kazanımların öğretmenlik mesleklerine katkısına ilişkin sonuçlar

Disiplinlerarası yaklaşımlara dayalı ders sürecinde öğrenciler istedikleri bir baskı tekniğini diğer sanat disiplinleriyle birlikte (resim, heykel, seramik, tekstil) farklı yöntemler kullanarak deneysel çalışmalar yapmışlardır. Bu deneysel çalışmalar sonucunda baskıresim tekniklerinin diğer sanat alanlarıyla birlikte kullanıldığında daha yaratıcı ve özgün çalışmalar ortaya çıkmıştır.

Öğrenciler teknik kısıtlamanın olmadığı, özgür düşünebildikleri ve her türlü malzemenin kullanılabilirdiği bu süreçte öğretilenleri değerli bularak, derse karşı daha pozitif bir yaklaşım içerisinde olmuşlardır.

Disiplinlerarası yaklaşımlara dayalı ders içeriğinde öğrenciler geleneksel baskıresim tekniklerinden ipek baskı, gravür baskı, ağaç baskı ve linol baskı tekniklerini kullanmışlardır. Geleneksel baskı tekniklerinden sadece taş baskı tekniğinin, malzeme ve uygun atölye koşulları olmadığı için uygulaması yaptırılmamıştır.

Deney grubu öğrencilerinin tamamı geleneksel baskıresim yöntemlerinden en az birini kullanırken, çoğunluğu baskıresim tekniklerini birden fazla teknikle ve diğer disiplinlerle birlikte kullanmayı tercih etmişlerdir.

Disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan baskıresim dersinde sınırlandırma olmadan istedikleri malzemeyi kullanma imkânları olmuştur (deri, seramik çamuru, alçı, cam, kumaş, tuval, atık malzeme, ağaç, tepsi, boynuz, kâğıt, akrilik boya, asfalt, plexiglass vb.).

Öğrencilerin çoğunluğunun ders öncesinde geleneksel baskıresim teknikleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları ve baskıresim karşı olumsuz ön yargılarının olduğu görülmüştür. Baskıresim teknikleri hakkında bilgi sahibi olanların da bilgisinin sadece linol baskıyla sınırlı olduğu görülmüştür.

Öğrenciler baskiresim dersinin disiplinlerarası yaklaşımla uygulanmasından memnuniyet duyduklarını, ders sürecindeki eğitmenin ilgili ve motive edici olmasının da derse olan ilgilerini arttırdığını vurgulamışlardır.

Öğrenciler ders kapsamında yapılan uygulamalardan genel olarak memnun olsalar da, baskiresim derslerinin daha kapsamlı bir ders olmasından dolayı ders saatlerinin ve atölyenin fiziki durumunun geleneksel baskiresim tekniklerinin tamamını uygulamaya müsait olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin tamamı, öğretmenlik mesleğinde baskiresim tekniklerinin öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerine, derse karşı ilgi duymalarına ve farklı yöntemler kullanılmasına katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin disiplinlerarası yaklaşımla uygulanan özgün baskiresim derslerinde estetik algı, yaratıcı düşünme, eleştirel yaklaşım ve baskiresim teknikleri konusunda yeterli düzeyde bilgilenecek, baskiresim tekniklerinin oluşum, olanak ve gelişim süreçleriyle birlikte diğer disiplinlerle olan bağlantısını yorumlayabilme yeterliğine geldikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Üniversitelerin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı programlarında yer alan seçmeli sanat atölye derslerinde verilen eğitimin kalitesini ve öğretmen adaylarının alana yönelik bilgi düzeyini yükseltmek için disiplinlerarası etkileşimin olması gerekliliği kaçınılmazdır. Yaratı süreci içinde bireyin hayal dünyasında yeşerttiği düşüncelerin gerçeklikle tam anlamıyla karşılığını bulabilmesi ancak doğru malzeme ve o malzemeye uygun araç-gerecin kullanılabilmesiyle mümkündür. Kendini farklı yollardan ifade etmeye çalışan öğrenci uygun çalışma ortamını bulamadığında çevresinin tekdüzeliğinden ve kendini tekrar etmekten kurtulamaz. Sanatçı adayına değişik becerilerin kazandırılabilmesi, yeteneklerinin geliştirilebilmesi ve çeşitlendirilebilmesi; yaratıcılığın ve özgünlüğün kazanılmasında olmazsa olmazlardır. Bilindik uygulamaların dışına çıkıp farklı malzemeler üzerinde farklı teknikler kullanmak, öğrencinin kendi olma yolunda önemli adımlar atmasını sağlayacak ve özgün yaratı sürecini destekleyecektir. Kullanılan malzemelerde ve tekniklerde ortaya çıkan yeniliklerin öğrenciler tarafından

benimsenerek uygulanması, baskiresmin hem sanatsal boyut ve estetik duygular yönünden gelişmesini sağlayacak hem de resim eğitimi alanındaki önemini artıracaktır.

KAYNAKLAR

- Akalan, G. (2000). *Gravür*. Ankara: Kaleseramik Sanat.
- Kılıç Ateş, S. (2017). Baskı sanatlarının günümüz örnekleri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(5). 199-210
- Beane, J. (1993). Problems and possibilities for an integrative curriculum. *Middle School Journal*, 25 (1), 18-23.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Eisner, E. (1983). The kind of school we need. *Educational leadership*, 42 (2), 48-55.
- Eisner, E. W. (1998). Editorial: The getty education institue fort he arts. *Studies in art education a journal of issues and, research*. 4 (1), 4-7.
- Esmer, H. (2014). Baskı resimde deneysel arayışlar. <http://hayriesmer.com/makale/baskiresimde-deneysel-arayislar/53?ln=tr> sayfasından erişilmiştir.
- Johnson, R. (1999). *Selma provides leadership for arts education in Alabama*. ACMA Education Newsletter. *Flying Together*, 11(1). 12-19.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Yıldırım, A. (1996). *Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar*. *H.Ü.G.S.F.*, 1(12), 89-94.

ORCID

Murat ASLAN <https://orcid.org/0000-0002-3698-2232>

Güler AKALAN <https://orcid.org/0000-0003-2331-5104>

SUMMARY

The purpose of this research; to determine the effect of creating a learning environment based on the interdisciplinary approach on academic achievement of students in printmaking courses given in the Fine Arts Education Departments of Education Faculties in Turkey. This research were collaborated with a total of 34 students who has taken printmaking course at Gazi University, Department of Fine Arts Education, Arts Education Program in the spring semester of 2015-2016 education, 17 students of whom in the experimental group and the other 17 students in the control group. The explanatory sequential design method, which is one of the mixed research methods in which quantitative and qualitative methods are combined, was used in the research. In order to collect the quantitative data of the study, "posttest matched design with control group" model was used from the quasi-experimental design types. For the qualitative data "interview form" approach was used. From non-parametric statistical techniques the Mann-Whitney U Test was used for scores, obtained from grading of the paintings of the students in the experimental and control groups, to be compared by experts. The data obtained by the interview form method within the scope of the case study design has been written by classifying into codes and categories. These data were analyzed by content analysis method. As a result of the research, it is seen that there is a significant difference between the printmaking studies of experimental group students who applied the teaching methods prepared according to interdisciplinary approaches and the studies of the control group students who applied the course content prepared according to the traditional teaching methods. The students were more positive about the course by finding the ones taught valuable in the process where there is no technical restriction but free thinking and the use of interdisciplinary approaches that can be used in all kinds of materials. In the original printmaking classes applied by the interdisciplinary approach, it has been determined that students gaining sufficient knowledge about aesthetic perception, creative thinking, critical approach and printmaking techniques, obtained the ability to interpret the connection of printing techniques with other disciplines along with their formation, utility and development processes. These results show that printmaking course which is formed with interdisciplinary approach is effective for students to learn printing techniques and make more creative and original studies when they are given the opportunity to reflect their thoughts freely without limits and to use any technique and all kinds of materials they want. Based on the findings of the research, suggestions were made to increase the success for the programs to be created in this field, enrich the literature and provide new ways of expression.

